

Doležal: Vláda nás nebere jako partnery

Pokusy zemědělců přimět vládu k jednání o neutěšené situaci v českém zemědělství narážejí na pasivitu, dokonce až neochotu politiků i úředníků. „Vláda s odpovědností za všechny občany, nikoliv jen se snahou zalíbit se svým voličům, musí vnímat zemědělství v celém rozsahu a vymanit se z romantických představ, které mají jen pramálo společného s realitou,“ říká prezident Agrární komory ČR Jan Doležal.

■ Jak to vypadá s letošním průběhem žní?

Podle Českého statistického úřadu, který označil letošní sklizeň jako dobrou, se meziročně předpokládá vyšší objem sklizených obilovin. Jejich produkce dosáhne podle odhadů 7,5 milionu tun. Jen sklizeň pšenice by měla činit téměř pět milionů tun.

Nezpovídá to nicméně o extrémně příznivém vegetačním roku či dokonce vítězství nad změnou klimatu, o kterém již referují některá média. Skutečným důvodem předpokládané vyšší sklizeň je hlavně zvýšení osevních ploch základních obilovin, na nichž má největší podíl právě pšenice ozimá.

Této naší nejvýznamnější obiloviny se zaslouží oproti loňskému roku o zhruba 100 tisíc hektarů více, nicméně hektarový výnos dosahuje prozatím v meziročním srovnání nižších hodnot. Současně je třeba říci, že s těmito čísly může ještě značně zamíchat skutečnost, že se odhady hlásí v hrubé váze a konečná produkce, respektive stav zásob, je pak evidována v čisté váze, tedy ve stavu vhodném pro skladování. Každopádně žně letos proběhly rychle a bez větších komplikací.

■ Objevují se i letos stížnosti veřejnosti na pohyb zemědělských strojů nebo hluk z polí při sklizni?

To je bohužel smutná skutečnost. Od některých členů máme dokonce informace, že si vedení obce stěžuje na zápach hnoje, který se aplikuje před setím ozimů, což bohužel termínově koliduje s předvolební kampaní do obecních zastupitelstev. Termín voleb vyhlašuje prezident, nicméně agrotechnické termíny určuje příroda, nikoliv zemědělci. Zvýšený pohyb zemědělské techniky ke známí i k podzimnímu období neodmyslitelně patří. I letos jsme požádali obyvatele venkova, rekreanty, ale třeba i motoristy o trpělivost a shovívavost.

Je důležité uvědomit si dvě věci. Zaprvé technika je velká, naložená souprava těžká a není snadné ji hned tak na místě zastavit. Zadruhé zemědělci sklízí plodiny, které jsou surovinou pro domácí potraviny nebo putují jako krmivo do podniků, ve kterých chovají zvířata, a velkou měrou tak přispívají k potravinové suverenitě a dostatku potravin za dostupné ceny.

■ Jak to vypadá s cenami obilovin?

V době žní došlo na evropských a světových burzách k poměrně výraznému poklesu cen. Nicméně jejich razantní snížení před sklizní, během ní

a těsně po sklizni hlavních zemědělských komodit je běžný a každoroční jev. Letos trhy ještě reagují na zprávy o otevření dlouhodobě zablokovaného vývozu z Ukrajiny. Ale k tomu, aby se Ukrajina vrátila k předválečnému stavu produkce a vývozu, je zatím daleko.

Navíc jsou zemědělské komodity předmětem investice či spekulací na burzách stejně, jako tomu bylo při minulých finančních krizích. Jít se zkrátka musí pořádkem a pro investory a spekulanty je to i v době krize sázka na jistotu. Těžko lze navíc aktuální cenu na burze vnímat jako cenu, za kterou se

■ Jak mají zemědělci plánovat osevní postupy, když finální pravidla dotací nejsou dojednána?

skutečně prodává nebo se prodala významná část produkce. Zemědělci zpravidla uzavírají v předstihu smlouvy na prodej zhruba 70 procent úrody obilovin a tento rok se kvůli rusko-ukrajinskému konfliktu uzavíralo těchto obchodů ještě více než obvykle.

Důležité je ale říci, že i když se trh vrací k předválečným cenám zemědělských komodit, tak ceny vstupů, jako jsou pohonné hmoty, minerální hnojiva, přípravky na ochranu rostlin nebo třeba náhradní díly pro zemědělskou techniku, zůstaly velmi vysoké.

Zároveň je nutné poznamenat, že zemědělci nemají vliv a často ani informace, u jakého koncového zákazníka či v jaké zemi obilí skončilo. Konkrétní podmínky těchto smluv včetně ceny záleží na individuálním vyjednávání každého zemědělského podnikatele. Vliv na cenu má samozřejmě také úroda nejen v České republice, ale také ve světě. Ta rozhodně nebude nijak rekordní. Například jen v Evropě se v červenci snížila kvůli suchu v Polsku, Německu a části Francie produkce sklizně pšenice. Madarsko očekává meziroční pokles sklizně pšenice až o 25 procent. Obilnice Evropy, respektive obilnice světa, Ukrajina, hlásí sklizeň obilovin na úrovni 52 milionů tun, zatímco v loňském roce to bylo 85 milionů tun.

■ Pro české zemědělce musí kolísání cen znamenat ohromnou dávku nejistoty...

Zvládat za udržení psychologického zdraví tuto značně turbulentní dobu, kdy se cenový vývoj všeho mění prakticky každým dnem, rozhodně není jednoduché. K tomu se ale přidává ještě další problém, kterým je nejistota ohledně nastavení podmínek zemědělských dotací již od příštího roku.

■ Jak mají zemědělci plánovat osevní postupy v době, kdy finální pravidla nejsou dojednána a zveřejněna?

Pokud zemědělci mají na podzim zasít – respektive oni musejí zasít, protože příroda nepočká, až si vyjasníme nová pravidla Společné zemědělské politiky –, potřebují jasné informace a záruky, že nebudou sankcionováni za neplnění něčeho, o čem

Prezident Agrární komory ČR Jan Doležal.

ani nemohli předem vědět. Bohužel si s ohledem na růst nákladů nikdo nemůže dovolit dotace a jejich pravidla ignorovat.

Když se zeptáte jakéhokoliv zemědělce, řekne vám, že dotace jsou zlo a patřilo by se je zrušit – nesou s sebou totiž obrovskou administrativní zátěž.

■ Zemědělcům by pomohly kompenzace vysokých cen energií

Už samotné podání žádosti je mnohdy matoucí a frustrující záležitostí, ke které je třeba prostudovat stohy materiálů psaných nesrozumitelným úřednickým jazykem, a to ještě není zdaleka vyhráno. Mnohdy vám totiž hrozí kontroly od lidí, kteří zemědělství znají jen z příruček a jejich představy se málokdy potkávají s realitou.

Zároveň jsou dotace nástrojem, který vytváří nespravedlnost mezi zemědělci v jednotlivých členských státech a bohužel i v rámci České republiky jako takové. Typickým příkladem je právě tzv. redistributivní platba, označovaná jako tzv. platba na první hektary, která mezi produkčními zemědělci vyvolala vlnu nevole.

Jako Agrární komora ČR jsme od začátku neměli nic proti podpoře menších zemědělců, ale chtěli jsme podpořit hlavně skutečně aktivní a produkční zemědělce tak, aby právě menší zemědělci nepřicházeli o hektary kvůli různým spekulantům a mimo zeměděl-

ství působícím investorům. To se už dnes děje a lze se již oprávněně domnívat, že to byl od začátku záměr, nikoliv nedokonalost vládního návrhu. Zároveň nám vadilo, že při 23procentní obálce pro redistributivní platbu dochází k podpoře prvních hektarů z peněz středních a větších podniků, které zde drží produkci živočišné výroby a speciálních rostlinných komodit.

■ Co to může znamenat pro české občany?

Plánované přerozdělení především poškodí tisíce produkčních zemědělců, kteří se věnují finančně a pracovním náročným činnostem, jako je chov hospodářských zvířat, pěstování brambor, ovoce či zeleniny. Z již dříve zveřejněného průzkumu Agrární komory ČR vyplývá, že přibližně 60 procent zemědělských podniků plánuje v souvislosti s chystanými změnami dotací omezit zemědělskou produkci. Pokud k tomuto kroku zemědělci skutečně přistoupí, nutně to povede k dalšímu propadu naší potravinové soběstačnosti a zvýšení závislosti na dovozu.

Omezení příjmů těchto podniků může navíc negativně ovlivnit také místní komunity a spolky, které zemědělci nyní běžně sponzorují odhadem stovkami milionů korun ročně. V situaci, kdy zemědělcům raketově rostou vstupní náklady, jež nemohou promítnout do cen, za které prodávají, a za podmínky, že budou zemědělci chtít dále podnikat, nezbyde jiná možnost než omezit některé

zbytečné výdaje. Podpora komunitního života obcí je pro nás důležitá, nicméně u podniků na hranici přežití bude asi jen těžko obhajitelná.

■ Co pro vyjasnění situace tedy dělá česká vláda?

Od počátku narážíme na dvě věci. Zaprvé to jsou údajně svázané ruce ministra zemědělství, který nám dává najevo, že v koaličním uspořádání vlády při nejlepší vůli a snaze nemůže svobodně řídit svůj resort. To dokazují nejen ústupky vůči ministerstvu životního prostředí a ochráncům přírody ústící v mnohdy nereálné ambice pravidel příští Společné zemědělské politiky EU v oblasti životního prostředí, ale také návrh rozpočtu resortu na rok 2023, který počítá až se sedmimiliardovým krácením výdajů. Tím nám vláda v podstatě říká, že toho po nás chce více, ale dá nám za to méně peněz. Tím se zcela odlišujeme od naší západní konkurence, kde jdou cestou motivace a cílených podpor, nikoliv šikany zemědělců.

Zadruhé je to neochota a pasivita vlády zabývat se mnohými dalšími provozními problémy zemědělců, jako je současný extrémní nárůst nákladů, nadměrná administrativní zátěž nebo spekulativní kupčení se zemědělskou půdou. Když už se o nich mluví, je to bez nás jakožto největší nevládní organizace hájící zemědělce a řešení zůstávají jen v rovině slov.

Opakovaně vládu vyzýváme k jednání a opakovaně si připadáme, jako když házíme hrách na stěnu. Vláda s odpovědností za všechny občany, nikoliv jen se snahou zalíbit se svým voličům, musí vnímat zemědělství v celém rozsahu a vymanit se z romantických představ, které mají jen pramálo společného s realitou.

■ Jak je to jinde v Evropě?

Situace v každé členské zemi EU je unikátní. Máme tu rozdílnou míru podpor, která bohužel trvá i v nadcházejícím období, a zároveň tu „nové“ máme velmi vysoké ambice v oblasti ochrany přírodních zdrojů, které ale nejsou podpořené dodatečnými finančními prostředky. To je problém zejména pro produkční zemědělce, kterým rostou náklady a zároveň se na ně vytváří tlak k omezení tržní produkce. Jednoduše řečeno, podporuje se „zelená nevyroba“, nikoliv udržitelná výroba v návaznosti na racionální dialog s praxí. Z tohoto důvodu jsem oslovil kolegy ze zemí Visegrádské skupiny a takzvané Iniciativy Trojmoří (Rakousko, Slovinsko, Chorvatsko, Litva, Lotyšsko, Estonsko, Bulharsko, Rumunsko) s výzvou ke společnému řešení situace, respektive apelem na naše národní vlády a unijní instituce.

Pokud máme přežít a zároveň zásobovat trh cenově dostupnými potravinami, nemůžeme hodit zemědělce přes palubu a nechat je napospas nerovným podmínkám a nereálným požadavkům.

■ Co by tedy podle vás pomohlo zemědělcům v České republice?

Potřebujeme především tři věci. Zaprvé ze vstupních ná-

kladů v zemědělské prvovýrobě zdražují největší měrou energie, a to v meziročním srovnání o desítky až stovky procent podle konkrétního dodavatele a smluvních podmínek. Zemědělcům by pomohly kompenzace vysokých cen energií, s nimiž se potýkají také farmáři v jiných evropských státech a tamní vlády jejich situaci řeší.

Tato podpora by mohla být nastavena například jako úleva z úhrady prokazatelných zvýšených nákladů na energii a produkci dané komodity, jako to dělají v jiných zemích EU. Evropská komise sice umožnila v rámci Dočasného krizového rámce členským státům, aby finančně pomohly podnikům, které se dostaly do potíží kvůli válce na Ukrajině. Propojení tohoto rámce s Národním plánem obnovy, jak zamýšlela česká vláda, je ale komplikované, protože prostředky z něj není možné využít na kompenzace provozních nákladů firem. Jiné státy EU dokázaly Dočasným krizovým rámcem využít lépe a nastavily podmínky podpory tak, že se podnikům dostalo rychlé a efektivní pomoci. To jim zároveň poskytuje v této nelehké době výraznou konkurenční výhodu na evropském trhu oproti tuzemským firmám, jejichž postavení na trhu se tím dále oslabuje.

■ Žně letos proběhly rychle a bez větších komplikací

Zadruhé bychom uvítali také snížení DPH na potraviny, která dosahuje jedné z nejvyšších hodnot v Evropě. Například v sousedním Polsku, odkud se do České republiky často dováží levná a předotovaná produkce, je dnes nastavena DPH na 300 druhů základních potravin ve výši 0 procent.

Zatřetí požadujeme dodržení slibu, který nám dal ministr práce a sociálních věcí Marian Jurečka na červnové konferenci v Lucerně. Slíbil tři miliardy na podporu zaměstnanosti na venkově formou dotace sociálního pojištění pro podniky zabývající se speciální rostlinnou a živočišnou výrobou. Tato podpora má začít platit od příštího roku, přičemž času k jejímu uvedení v život už mnoho nezbyvá.

Nesmíme zapomenout také na některé požadavky Společné zemědělské politiky, které jsou vzhledem k prudkým změnám způsobeným válkou na Ukrajině a následnou inflací jen obtížně realizovatelné bez zásadního dopadu do zemědělské praxe, potažmo produkce českých kvalitních potravin za dostupné ceny pro obyvatele. Evropská komise přijala na konci července výjimky, respektive prodloužila výjimku pro využití neprodukcí ploch a střídání plodin. I zde bude záležet, jak se k tomu postaví ministerstvo zemědělství. Doufáme, že kladně a bezodkladně a že se podaří dosáhnout pro zemědělskou praxi přijatelného řešení.

Stranu připravil
Václav Tuček

Partnerem stránky je

AGRÁRNÍ KOMORA
České republiky